

Voorwoord

Op 4 maart j.l. werd bekend dat pater Titus Brandsma (1881-1942) op zondag 15 mei a.s. door paus Franciscus heilig zal worden verklaard. In dit Informatiebulletin besteedt bestuurslid Nico van der Werf in een artikel nadere aandacht aan deze bijzondere Bolswarder parochie-zoon.

Verder in dit blad een terugblik op het sympathieke bezoek dat Commissaris der Koning in Fryslân, de heer Arno Brok, vorig jaar op 28 oktober aan ons Archief bracht. Bestuurssecretaris Henk Nota meldt in een bijdrage dat onze bestuursvoorzitter, mevrouw Corry van Eijden-de Bruyn, op 9 maart j.l. in een gezellig samenzijn met bestuursleden en medewerkers, na 25 jaar lid geweest te zijn van het bestuur, afscheid heeft genomen. Ook in deze uitgave een beschrijving van een nieuwe tentoonstelling

over pater Titus in onze expositieruimte, de aankondiging van de postume Yad Vashem-onderscheiding voor kardinaal Johannes de Jong (1885-1955), een selectie van nieuwe aanwinsten voor ons centrum in Bolsward, de bekendmaking van de datum van onze Open Dag in 2022, namelijk op zaterdag 8 oktober, en ons financieel verslag over het afgelopen jaar. Namens bestuur en medewerkers wens ik u veel leesplezier.

Piet Postma, bestuurslid.

AFSCHEID CORRIE VAN EIJDEN ALS BESTUURSVORZITTER

Op de algemene vergadering van ABTB-Friesland in 1995 werd besloten om vanwege de federatievorming en de verwachte fusie van landbouworganisaties, onderzoek te doen naar de mogelijkheden om de archieven van zowel ABTB Krite Friesland, als die van de verschillende ABTB afdelingen, onder te brengen bij onze Stichting. Deze overdracht door de afdelingen gebeurde in de jaren 1997 tot en met 2000, waarbij Dirk Hylkema, voormalig secretaris van ABTB Krite Friesland, en Corrie van Eijden-de Bruyn, van de Commissie ABTB-vrouwen, een bemiddelende rol hebben gespeeld. Er werd tevens besloten dat Corrie van Eijden vanuit de ABTB

zou toetreden tot ons stichtingsbestuur. Dat gebeurde officieel in januari 1997 als opvolger van bestuurslid Assuerus Hoekstra. Na het vertrek van interim-voorzitter Tjebbe de Jong naar de Stichting Titus Brandsma Museum werd Corrie in januari 2003 onze derde voorzitter. In al deze 25 afgelopen jaren heeft zij de enorme groei van ons centrum meegemaakt en zij vertegenwoordigde onze Stichting op velerlei terreinen en bij vele aangelegenheden. Als verbindende voorzitter was zij bij de "Open dagen" altijd aanwezig en assisteerde bij rondleidingen en presentaties, vaak vergezeld door haar echtgenoot Theo. Helaas kwam Theo op 11 maart 2018 zeer onverwacht te overlijden en nam het leven voor Corrie en haar kinderen Ton, Gerard en Angela een andere wending. Het reizen vanuit Hoornsterzwaag en het vergaderen werden bezwaarlijk en ook de

leeftijd begon een rol te spelen. Redenen genoeg om het stokje over te dragen. Dat gebeurde op woensdagmiddag 9 maart j.l. aan het einde van haar laatste bestuursvergadering. Natuurlijk was er een kleine speech waarin dank werd gebracht voor al datgene wat ze voor onze Stichting heeft betekend. Ze was een goede ambassadeur voor onze Stichting. Als blijk van waardering kreeg Corrie en fraai handbeschilderd Workumer aardewerk bord aangeboden met daarin de tekens van "geloof, hoop en liefde" en de woorden "uit dankbaarheid". Met de aanwezige bestuursleden en medewerkers werd, onder het genot van een hapje en drankje, nog even gezellig nagezeten. Corrie, nogmaals dank voor al je aandacht en vrije tijd en alle goeds gewenst voor de komende tijd.

Henk Nota, pr.

Corrie van Eijden ontvangt van het bestuur een fraai Workumer aardewerk bord als herinnering aan haar bestuursperiode

Het bestuur en de medewerkers op 9 maart j.l. bijeen (foto : Henk Nota)

De vrije pers van pater Titus

Veelzijdigheid

Dat is het meest kenmerkende van pater Titus Brandsma. Hij is pater-karmeliet en daarnaast docent. En bij de oprichting van de Katholieke Universiteit in Nijmegen, in 1923, wordt hij hoogleraar wijsbegeerte en Nederlandse mystiek. Bovendien zet hij zich bestuurlijk in voor It Roomsk Frysk Boun, de Bonifatius Bedevaart in Dokkum en de Roomske Friezendei in Gaasterland. Maar bovenal is Titus journalist. Al vanaf 1904 ontstaan de eerste publicaties van pater Titus. Het begint in het Katholiek Sociaal Weekblad, gevolgd door verschillende dagbladen, zoals De Stad Oss, de Gelderlander en Ons Noorden. In 1918 verschijnt zijn boek over het leven van de heilige Teresia van Avila, waarvoor pater Titus een bijzondere devotie heeft.

Negen jaar later levert hij met "De bron van H. Bonifatius te Dokkum" en "Het eerherstel van de Friezen" bijdragen aan het St. Bonifatiusboek. Twee jaar hierna vertaalt Titus "De Navolging" van Thomas à Kempis in het Fries. Tevens wordt hij redacteur en censor van de eerste Nederlandse Katholieke Encyclopedie.

Katholieke boodschap

Alles is er bij pater Titus op gericht om de Katholieke boodschap en traditie bij de mensen in hun eigen vertrouwde taal te brengen. Hij pleit tevens voor goed (katholiek) onderwijs en voor vrije journalistiek. Een vrije pers is essentieel in de

vooorlogse jaren, om een tegenwicht te bieden bij de opkomende haat tegen minderheden.

Al vanaf 1934 waarschuwt pater Titus Brandsma voor het opkomend nationaalsocialisme in Duitsland en de gevolgen daarvan voor sommige bevolkingsgroepen. Een vrije en onafhankelijke berichtgeving is hierbij van wezenlijk belang. Kranten zijn in de vooroorlogse jaren het belangrijkste medium. Titus Brandsma beseft dit als geen ander: "Als we de kranten verliezen, dan verliezen we alles".

Tijdens de Duitse bezetting gaat de strijd van pater Titus tegen het nazisme door. Op aangeven van aartsbisschop Johannes de Jong van Utrecht reist Titus langs de redacties van de katholieke kranten. Hij pleit ervoor, om de NSB-propaganda uit de katholieke bladen te weren. Hierdoor wordt hij op 19 januari 1942 opgepakt. Via de gevangnissen in Scheveningen en Amersfoort wordt hij naar het concentratiekamp in Dachau getransporteerd. Op 26 juli 1942 wordt het leven van de lichamelijk zeer verzwakte Titus Brandsma, met een dodelijke injectie beëindigd.

Titus Brandsma Award

Al snel na de Tweede Wereldoorlog komt de devotie voor pater Titus op gang. Tevens wordt al in 1957 een begin gemaakt met het proces van zijn zaligverklaring. Het duurt echter tot 1985 dat paus Johannes Paulus II deze zaligverklaring daadwerkelijk bekrachtigt. In 1962 zijn er op meerdere plaatsen herdenkingsdiensten georganiseerd, vanwege het feit dat het 25 jaar geleden is dat pater Titus overleed.

Geschilderd staatsieportret van pater Titus, in 1951 gemaakt door medebroeder Caecilius Timmer o.carm.

Tegenwoordig worden er onafhankelijk van elkaar twee awards uitgereikt onder de naam van Titus Brandsma. Op de Filipijnen is een twejaarlijkse prijs voor persvrijheid. Daarnaast reikt de UCIP, de internationale organisatie van katholieke journalisten, om de drie jaar de Titus Brandsma Award uit voor moedige journalistiek.

Nico van der Werf

ouders, ouders en broer en zusters, alsmede brochures, boeken en folders, zijn bidstoel, gevangenskledij en een aangeklede etalagepop met het habijt van de Karmelieten. Achter deze etalagepop, aan de muur, zijn foto's te zien van de gebrandschilderde ramen uit de St. Clemenskerk op Ameland met de beeltenis van pater Titus en de Dwaze Moeders uit Argentinië. Helaas zijn

deze ramen bij de kerkbrand van februari 2013 geheel verloren gegaan. Naast deze foto's een afbeelding op doek van het nieuwe raam van pater Titus dat na de brand is vervaardigd en nu in de kerk is te zien.

De expositie is nog het gehele jaar te zien op de woensdagen dat het kantoor is geopend van 9.00-16.00 uur (Grote Dijk 12 te Bolsward).

Expositie pater Titus Brandsma

In de afgelopen maand maart werden op ons kantoor voorbereidingen getroffen voor een kleine tentoonstelling over pater Titus Brandsma in onze eigen expositieruimte.

In drie glazen vitrines zijn veel foto's te zien van pater Titus, van zijn groot-

Bezoek van de CdK in Fryslân, de heer Arno Brok

Op donderdag 28 oktober 2021 bracht Commissaris der Koning in Fryslân, de heer Arno Brok, een werkbezoek aan ons centrum in Bolsward. Van het bestuur waren zes personen aanwezig, bestuurssecretaris Henk Nota moest helaas verstek laten gaan vanwege andere verplichtingen. De heer Brok was vol lof over de grote collectie en de nette wijze waarop

alles systematisch zichtbaar was gemaakt. Na een diapresentatie met informatie over het ontstaan en de verdere groei van het Archief tot op de dag van vandaag volgde een rondleiding, afgesloten met een informeel samenzijn. De heer Brok, zelf ook katholiek, was heel betrokken bij alles wat hij te zien kreeg. De commissaris was met name erg onder de indruk van de vitrine van Kardinaal de Jong (afkomstig van Ameland) en het prachtige Familiearchief Titus Brandsma.

Werkbezoek van Commissaris Brok op 28 oktober 2021, met medewerkers Minke van der Werf en Piet Postma

Familiearchief Titus Brandsma gedigitaliseerd

Door een ontvangen Europese subsidie van € 7.600,- kon in 2021 het Familiearchief van pater Titus Brandsma geheel worden gedigitaliseerd. Ons centrum had gereageerd op een verzoek van Archives Portal Europe (APE) en Europeana en gaf daartoe opdracht aan Archiefbureau Ruerd de Vries in Kollum (binnenkort in Lichteard). Het ging in totaal om bijna 13.000 scans. Unieke persoonlijke

brieven en gedichten, maar ook boeken zijn nu online te raadplegen. Grofweg 2400 archiefbeschrijvingen zijn nu gedigitaliseerd. Eén archiefbeschrijving kan bestaan uit meerdere archiefstukken en vandaar kun je naar bijna 13.000 scans. Archiefbureau De Vries bracht het scannen over naar GMS Noord in Hurdegaryp, een bedrijf dat is gespecialiseerd in het scannen van documenten. In dit werk zijn de vele honderden krantenartikelen niet meegenomen, omdat de auteursrechten daarvan behoren bij de uitgever van de desbetreffende kranten.

Expositie rond pater Titus Brandsma in ons kantoor te Bolsward, maart 2022

Van het gehele Familiearchief Titus Brandsma is een inventarislijst samengesteld, in boekvorm en geïllustreerd met foto's, en verkrijgbaar in ons kantoor in Bolsward.

Nieuwe aanwinsten

Onderstaand een kleine selectie van de vele boeken die in de loop van 2021 voor onze bibliotheek aan ons zijn geschonken:

- "Bootsma fan Turns / Reahûs" - Familieboek over de familie Bootsma (Tirns/Roodhuis)

- "De weg van een parochie, H. Odulphus Bakhuizen 1633-1983"; Bakhuizen, 1983
- "St. Franciscusschool Wolvega 75 jaar (1920-1995); Wolvega, 1995
- "Bonifatius, zijn leven, zijn invloed", door Auke Jelsma; Zoetermeer, 2003
- "n Eigenwijze Fries in Habijt", door A.J.H. Vosselman-Wissink; Apeldoorn, 2021

- "375 jaar St. Clemens Ameland", door H. Nota - pr.; Culemborg, 2021

Daarnaast zijn er weer vele bidprentjes, rouwbrieven en overlijdensadvertenties naar ons gestuurd of bij ons gebracht, maar ook kerkboeken en andere lectuur, en devotionalia als kruisbeelden, wijwaterbakjes, heiligenbeelden, medailles, enz. Hartelijk dank voor al uw bijdragen!

YAD VASHEM-onderscheiding kardinaal Johannes de Jong

Vanaf zondag 8 mei a.s. is in de St. Clemenskerk te Nes op Ameland een expositie te zien over het leven en werk van kardinaal Johannes de Jong, zoon

van Ameland. Deze expositie is ingericht naar aanleiding van de aan hem postuum toegekende Yad Vashem-onderscheiding. Deze onderscheiding wordt in de loop van 2022 uitgereikt aan de "Rechtvaardigen onder de Volkeren", niet-Joden die tijdens de vervolging in WO II joden hebben gered. In het geval van de kardinaal (toen nog aarts-

bisschop) gaat het met name om joodse kinderen waarvoor hij onderduikadressen heeft geregeld.

De Jong, die tussen 1936 en 1955 aartsbisschop was van de katholieke kerk in Nederland, nam krachtig stelling tegen de Duitse bezetter en hij sprak zich openlijk uit tegen de Jodenvervolging. De expositie is te zien tot eind oktober 2022.

Open Dag 2022

Donateurs en andere belangstellenden worden hierbij van harte uitgenodigd aanwezig te zijn op de Open Dag 2022. Deze zal worden gehouden op **zaterdag 8 oktober a.s., van 13.00 – 16.00 uur**, in ons pand Grote Dijklakker 12 te Bolsward.

Kantoor te Bolsward

Ontvangsten en uitgaven boekjaar 2021-2020

	Boekjaar 2021	Boekjaar 2020
Donaties	5.044	5.367
Giften	8.642	8.686
Subsidie gemeente SWF	1.029	1.029
Diverse verkopen	1.454	1.559
Afrekening project	1.000	0
Boeken fonds	0	601
Subtotaal	17.169	17.242
LASTEN		
Afschrijving vaste activa	50	0
Kantoorkosten	1.577	1.408
Huisvestingskosten	4.566	4.210
Overige kosten	488	1.225
Project Archivering	7.000	7.557
Subtotaal	13.681	14.400
RESULTAAT, voor rentelasten	3488	2842
Rentebaten bij	1	-1
Rentelasten af	3.592	4.914
	3.591	4.913
EXPLOITATIERESULTAAT	-103	-2.071

Hierboven een beknopt overzicht van onze financiën over de boekjaren 2020-2021. Voor geïnteresseerden ligt het volledige rapport ter inzage. Wij zijn onze donateurs en schenkers dankbaar voor hun zeer gewaardeerde financiële bijdragen. Uiteraard hopen wij voor 2022 weer op hun steun te mogen rekenen. Wij zijn een culturele ANBI-instelling en dat betekent dat giften voor 130 % aftrekbaar zijn. Hiervoor is vermelding van het ANBI-registratienummer 8102.57.944 noodzakelijk.

Ons bankrekeningnummer is: NL29 RABO 014 317 8032 ten name van Stichting Archief- en Documentatiecentrum te Bolsward.

Adresgegevens en bezoektijden

Het ADRKF is in principe iedere woensdag van 9.00 – 16.00 uur toegankelijk voor bezoekers. Maar het is verstandig om vooraf even telefonisch of via e-mail contact met ons op te nemen. Dit om teleurstellingen te voorkomen.

Het bezoek- en correspondentie-adres luidt:

Stichting Archief- en Documentatiecentrum voor R.K. Friesland.
Grote Dijklakker 12
8701 KV Bolsward
Telefoon: 0515 - 33 68 04
E-mail: info@archiefrkfriesland.nl
Internet: www.archiefrkfriesland.nl
Facebook: "Archief RK Friesland"

Bestuursleden

voorzitter: *vacature*
vice-voorzitter: *M. van der Werf-van der Meulen*, Franeker, 0517-395040;
E-mail: agoenminke@home.nl
secretaris: *Henk Nota*, Nes (Ameland),
tel. 06 – 30613564; E-mail: hnota@home.nl
penningmeester: *Rein Wierdsma*, Sneek
tel. 0515 – 414161; E-mail: renloos@home.nl
2e secretaris: *Nico van der Werf*, Raerd
tel. 0566 – 601281;
E-mail: nicovanderwerf@hetnet.nl
2e penningmeester: *Rein de Wolff*, Jirnsum
tel. 0566 – 601390;
E-mail: reindewolff@twinpartners.nl
lid: *Piet Postma*, Franeker
tel. 06-49602795;
E-mail: ppostma53@gmail.com

Medewerkers

Anke Bootsma-Altenburg (Franeker)
Jan Ate Mulder, Sneek
Henk Nota, Nes (Ameland)
Piet Postma, Franeker
Peter Siemensma, Bolsward
Ago en Minke van der Werf-van der Meulen, Franeker